

Per Benjamín Barberà

Els Molins fariners hidràulics de la Vilanova

Des de l'aiguabarreig del riu de la Vilanova i el barranc de la Penya Roja, que divideix els termes de les Coves i de la Vilanova, fins l'assut del Pont del Doronyó, de molins, n'hi han sis. En són la prova de l'aprofitament que van fer els avantpassats de les aigües d'aquest riu on se succeïen trams secs i de més humits amb fonts i brolladors venturers o perennes.

Propietaris, noms de les partides on són, moliners qui han hagut i la cronologia relativa d'aquests molins han estat informacions facilitades molt amablement per: Joaquim Barreda

Traver, José Vicente Calduch Bou i Magí Espinach Briansó que l'any 1990 van fer un treball de recerca. Els ho agraeixo de debò.

Gràcies també a Natividad Traver Martínez, de 87 anys, veïna de la Torre i filla del moliner Vicente Traver Bort per les seves valuoses referències. Amb aquestes fonts de dades i amb d'altres que m'he abastat, juntament amb un rastreig minuciós de les restes que encara hi romanen tractaré de presentar els molins que ens ocupen.

El Molí Traver

Seguint el riu vers la Vilanova, després del barranc de la Penya Roja, dins dels primers metres del terme veí i a l'esquerra del riu pot veure's el complex d'estiuieg ben dreçat de José Vicente Escof. Puix al bell mig s'hi troba aquest molí. Cal dir que de ben lluny és inconfusible el lledoner gegantí que ombrreja tot el paratge. Com que pertany a la peça del mas de Traver és així que se'n diu. L'actual propietari és l'esmentat José Vicente Escof.

El barranc de la Penya Roja li fornía l'aigua. No queden restes de cap assut. Açò ens fa pensar que no en tenia, lleugers obstacles deurien formar un assut perible que canalitzava l'aigua vers una sèquia de la que tampoc es pot veure cap vestigi.

La bassa era prou llarga si tenim en compte les restes del mur de contenció que encara hi són. No podem precisar la seva amplària perquè el marge oposat a les ruïnes que romanen ha estat esborrat pels conreus que s'hi han practicat. En qualsevol cas es tractava d'una bassa gran i de prou fondària per emmagatzemar l'esquifit cabdal hídric que li aportava el barranc. Rastrejant la zona no he pogut trobar cap senyal d'un possible aprofitament de les aigües dels brolladors del mas

Un lledoner gegantí ombrreja el paratge.

de Traver. Tampoc es veuen empremtes suficientment clares per poder afirmar que l'aigua del molí Ressolat li arribés.

Era molí de rampa, ens ho fa palès la convergència de les parets de la bassa, la que encara es conserva, i un tros de la paret oposada, denotant el començament de la rampa. José Vicente Escof diu que va veure unes pedres picades, les de l'inici de la rampa, que van quedar colgades pel formigó emprat en condicionar aquest lloc, a l'espessa i bucòlica ombra del lledoner més gran vist per aquests paratges. El perfil esglaonat de la rampa el van enderrocar en fer el camí existent entre l'edifici del molí i aquesta. No dubto gens

ni mica en assegurar que era molí de poca potència, atès l'escàs nivell que hi ha entre la bassa i on eren les moles, la rampa deuria de tenir molta inclinació i gastar molta aigua per aconseguir un procés de molturació mitjanament regular. De ben segur era molí d'una mola. Segurament aquesta mancança de potència seria el factor decisiu que propiciaria el seu abandó.

L'edifici del molí era petit però suficient per encabir la mola i la resta dels elements del giny. Res no es pot veure del càrcol, roman enyorat, així com el desgüas que creuant l'hort del davant tornava l'aigua al riu.

No hi havia habitatge per al moliner, tampoc he vist restes de cap estable pels afores.

Cal dir que aprofitant les parets del molí van bastir una caseta per aixopluc de persones, cavalleries i estris.

No he pogut esbrinar res pel que fa al seu funcionament i als moliners que hi han estat. Podria tractar-se d'un molí bastit durant el segle XVIII ó XIX per satisfer les necessitats de molturació de la finca a la qual pertanyia. Donades les condicions observades no podia moldre durant llargs períodes de temps.

El Molí.

Lloc on hi havia la boca de la rampa.

Paret de la bassa.